

VALTTER LUOTO

Ruut Moabilainen: Ruutin kirjan kommentaari. Keuruu: Aikamedia 2009. 131 s.

VALTTER LUOTO

Aamos – Oikeudenmukaisuuden julistaja: Aamoksen kirjan kommentaari. Keuruu: Aikamedia 2010. 186 s.

Seurakuntaneuvos Valtter Luoto toteaa ensimmäisen kirjansa *Ruut Moabilainen* esipuheen alussa: ”Opettessani joitakin vuosia sitten raamatukoululaisille Vanhan testamentin selitysooppia (eksegeetiikkaa) kävin luennoilla läpi muutamia Vanhan testamentin kirjoja. Huomasin, miten todella vähän Vanhasta testamentista on suomenkielistä selitysooppilista kirjallisuutta. – – On vain joitakin yleisteoksia tai vanhoja niin sanottuja selitysraamattuja, mutta varsinaisia kommentaareja ei ole lainkaan. Pitemmälle päässeet Raamatun tutkijat ja teologit ovat kyenneet paneutumaan asiaan muunkielisen kirjallisuuden avulla, mutta niin sanotuilla tavallisilla Raamatun lukijoilla ei ole ollut ilman monipuolista kielitaitoa mahdollisuutta päästä tutustumaan tarkemmin Vanhan testamentin rikkaaseen sisältöön. Asia on vaivannut minua monia vuosia, ja nyt vihdoinkin olen rohjennut tarttua siihen tehdäkseen omalta osaltani jotakin puutteen korjaamiseksi.”

Luotoa on syytä onnitella hankkeeseen ryhtymisestä, ja on todella toivottavaa, että häneltä ilmestyy vielä useampien Vanhan testamentin kirjojen kommentaareja. Aamoksen kommentaarin alkuun onkin sisällytetty yleinen johdanto Vanhan testamentin profeettakirjoihin, mikä herättää toivoa jatkosta.

Helluntailainen Luoto toimi vapaiden kristittyjen edustajana raamatunkäännöskomiteassa. Ruutin ja Aamoksen kirjojen kommentaa-

reissa näkyy hänen hyvä perehtyneisyytensä heprean kieleen ja seemiläiseen ajatteluun. Tätä pidänkin näiden kommentaarien erityisen arvokkaana piirteenä. Mielestäni Luodon kannattaisi mahdollisissa seuraavissa kommentaareissaan edelleen korostaa tätä puolta. Luoto selittää ansiokkaasti muun muassa keskeiset teologiset käsitteet *hesed* (*Ruut*, 18, 33–34, 62, 74, 79, 92; vrt. *Aamos*, 67, missä selvitetään sanan ”hurskas” merkitys, muttei kuitenkaan mainita alkutekstin sanaa *tsaddik*) ja *toora* (*Aamos*, 62–63) sekä ajatuksen Jumalan suvereenista hallintavallasta, jonka piiriin ei mahdu pahoista itsenäisenä olentona (*Ruut*, 30, 37–38, 46–48; *Aamos*, 152–153). Myös Ruutin kirjalle keskeinen käsite *goél* käydään läpi (*Ruut*, 75–78, 105–106), samoin *jada*-verbin vivahteet (*Aamos*, 78–79), sekä kielikuva viitan liepeestä avioliiton symbolina (*Ruut*, 90–91). Horjuvuus tämän periaatteen johdonmukaisessa soveltamisessa on Luodon kommentaarien pienoinen heikkous. Ilmeisesti peläten niistä tulevan tavalliselle raamatunlukijalle liian raskaita Luoto jättää välillä alkutekstin sanan ärsyttävästikin translitteroimatta tekstiinsä. Nyökkisäntönä voitaisiin mielestäni pitää, että jos kirjoitetaan ”Tässä käytetty heprean sana merkitsee”, tämä sana myös aina merkittäisiin näkyviin. Tapa ei millään muotoa heikentäisi tekstin luettavuutta, mutta antaisi lisäinformaatiota kielestä kiinnostuneelle lukijalle.

Välillä Luoto intoutuu seikkailemaan tekstikritiikin parissa, mikä on hänen taustansa huomioon ottaen hyvin ymmärrettävää, mutta joutaa joskus triviaalien, joskin sinänsä ainakin eksegeettejä kiinnostavien seikkojen tarpeettomaan korostamiseen. Tästä esimerkkinä ovat ”damaskolaisuuteet” (*Aamos* 3:12) sekä viittaukset Septuagintan käännösvirheisiin. Ensin mainitussa kohdassa Luoto tosin itsekin huomauttaa kyseessä olevan vain esimerkin raamatunkääntäjän työn ongelmista. Mielestäni tällaisia huomautuksia

ei tulisi enää ainakaan lisätä, koska ne eivät ole tekijän ajatteleman yleisön kannalta oleellisia. Sinänsä viittaukset eri versioihin ja uudempiinkin käännöksiin sekä apokryfeihin ja Uuteen testamenttiin, paikoin myös Josefukseen ynnä rabbiiniisiin teksteihin ovat usein paikallaan ja antavat kiinnostavia välähdyksiä tekstien traditiohistoriasta. Viittaukset Vanhan testamentin rinnakkaisteksteihin sekä kommentaarien loppuun koottu raamatunkohtahakemisto ansaitsevat erityiskiitoksen. Myös teosten suurelta osin ulkomaisista kommentaareista koostuva bibliografia on riittävän laaja tarkoitukseensa.

Luodon kirjoista välittyvä näkemys Raamatusta on maltillisen konservatiivinen, mikä on kohdeyleisöä ajatellen perusteltua. Siten esimerkiksi Ruutin kirjan tapahtumia tarkastellaan todellisena historiankuvauksena eikä kirjaa käsitellä millään tavoin historiallisena novellina, jonka juoni noudattaisi kirjallisuuden konventioita. Jälkimmäinen tarkastelutapa olisi esimerkiksi auttanut ymmärtämään ”toisen sukulunastajan” yllättävää ilmaantumista (*Ruut* 3:12). Nyt Luoto joutuu ihmettelemään: ”Miksi Noomi alun pitäen lähetti Ruutin Boasin luo eikä tämän läheisemmän sukulaisen? Beethlehem oli pieni kaupunki, jonka asukkaiden keskuudesta Noomin olisi hyvinkin pitänyt tietää omat lähisukulaisensa. Kysymykseen ei voi antaa suoraa vastausta” (*Ruut*, 93). Luoto myös yleensä sivuuttaa kirjallisuus- ja redaktiokriittiset ongelmat, joskin ilmeisimpiä niistä hän käsittelee, esimerkiksi Aamoksen kirjan loppulukua. Sen sijaan Luoto varsin ansiokkaasti pyrkii selittämään kirjojen sanomaa meidän ajallemme ja erityisesti kristitylle lukijalle. Tämä näkyy paitsi Aamoksen yhteiskuntakritiikin käsittelyssä myös viittauksessa Ruutin sukulunastaja-teeman typologiseen tulkintaan. Aamoksen loppuprofetian messiaanisesta tulkinnasta on kommentaarin lopussa oma lukunsa.

Kaiken kaikkiaan Luoto onnistuu melko hyvin tasapainoilemaan tieteellisyyden ja yleistajuisuuden välimaastossa. Itse koen, että hänen apologiansa yhdeksän sivun johdannon sisällyttämisestä Ruutin kommentaariin on turha, sillä hänen sujuvaa ja ilmeikästä tekstiään olisi ”tavallinenkin raamatunlukija” varmasti jaksanut lukea pitempään, jolloin Ruutin kirja olisi tullut pohjustettua vieläkin paremmin. Muutamia pieniä virheitä huomasin, jotka kustantaja toivottavasti korjaa mahdollisiin seuraaviin painoksiin. Luodon seuraama teksti on vuoden 1992 raamatunkäännöksen mukainen, mutta sitaatin Ruut 2:1–3 hän erehdyksessä ottaa vuoden 1933 käännöksestä. Profeetta Sakarjan nimi esiintyy kerran muodossa Sakarias, ja erään raamatunkohdan jäljestä on unohtunut viittaus (po. Joos. 24:28). Profeettakirjojen johdannossa on ”Malakian aika” ensin merkitty tutkijoiden yleisen näkemyksen vastaisesti vuosiin 450–400 eKr., mutta myöhemmin oikeammin vuosiin 486–450 eKr. Pieniä painovirheitä on Aamokseen myös jäänyt melko paljon.

Kirjojen ulkoasu on lievästi hämmennystä herättävä. Mustavalkoiset taidevalokuvat ”Ruutista” ja ”Aamoksesta” yhdistettynä moderniini typografiaan antavat odottaa pikemminkin runokirjoja tai traktaatteja kuin kommentaareja. Ensihämennys ei kuitenkaan kestä pitkään. Kirjat avattua luvassa on mielenkiintoinen matka pyhiin kirjoituksiin – matka jolle, kuten sanottu, jää odottamaan jo jatkoa.

LOTTA VALVE
TEOL. MAIST., ÅBO

HEIKKI PALMU Suomen kirkon tulevaisuus? Kipukohtia, ongelmia ja mahdollisuuksia. Turku: Sammakko 2010. 213 s.

Onko Suomen kirkolla tulevaisuutta? Jos on, niin millainen kirkko voi elää huomiseen? Pastori Heikki Palmu kyseenalaistaa pamfletissaan *Suomen kirkon tulevaisuus? Kipukohtia, ongelmia ja mahdollisuuksia* Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuuden. Palmu näkee kirkon olevan ratkaisevien muutosten edessä. Hän haluaa esittää näkemyksensä kirkon vahvuuksista ja heikkouksista sekä haastaa lukijan keskusteluun kirkosta.

Teoksessa on kolme päälukua. Ensimmäisessä pääluvussa Palmu esittelee kirkon nykytilaa yleisesti, minkä jälkeen hän siirtyy toisessa pääluvussa erittelemään kirkon kipukohtia. Kolmannen pääluvun Palmu varaa kirkon tulevaisuuden pohdinnalle. Viimeisen pääluvun lopussa hän maalaa oman kuvansa tulevaisuuden kirkosta.

Palmu kritisoi ensinnäkin kirkon keskustelu- ja vuorovaikutuskulttuuria, joka on hänen nähdäkseen kaikkea muuta kuin avoin. Toisena lähtökohtana on kirkon tapa elää eri tavalla kuin opettaa. Palmu kaipaa armoa, rakkautta ja heikomman näkemistä julistuksen lisäksi myös kirkon toimintaan. Hänen mielestään nykykirkko on omaa etuaan ajava, työntekijäkeskeinen yhteisö, jossa johtaminen on harvoin onnistunutta ja jossa talous painaa usein ihmistä enemmän. Palmu perustelee väitteitään useasta eri näkökulmasta.

Kysymykset kirkon jäsenyydestä ja vallankäytöstä kirkossa liittyvät toisiinsa. Palmu näkee kirkon rakentuvan liikaa työntekijöiden toiminnalle, jolloin seurakuntalaiset jäävät helposti sivuosaan kirkon elämässä. Hän kritisoi kirkon asemaa yhteiskunnassa ja siihen liittyvää symbolista vallankäyttöä. Kirkko ei useinkaan ole halukas kohtaamaan kaik-

kia ihmisiä vaan viihtyy parhaiten niiden seurassa, joilla myös on vaikutusvaltaa. Jäsenkatokysymyksessä Palmulla on suuntaviitta valmiina: kirkon ei tulisi niinkään huolehtia kirkosta eronneista vaan nähdä jäsenensä ja vahvistaa heidän jäsenyyttään. Palmu moittii kirkon taloudellista turvallisuushakuisuutta ja omaisuuden sijoittamista esimerkiksi lukuisiin uusiin rakennushankkeisiin. Hän nostaa kirkon kipukohtiksi lisäksi sekä kirkon virkakysymyskannan että kysymyksen samaa sukupuolta olevien parisuhteen siunaamisesta. Palmu näkee, että edelleen jatkuva keskustelu naispappeudesta korostaa kirkon heikkoo johtajuutta: kirkon kanta näyttäytyy epäselvänä ja varovaisena. Myös samaan sukupuolta olevien parisuhteen siunaamiskysymyksessä hän toivoo kirkolta rohkeutta keskusteluun.

Kirkon ja valtion suhde hiertää Palmun mielestä monesta kohdasta. Palmu pohtii kirkon nykyisen yhteiskunnallisen aseman taustalla vaikuttavia kirkon yhteiskunnallisia linjavalintoja 1900-luvulla. Vuoden 1918 tapahtumat ja kirkon suhde työväenliikkeeseen ovat edelleen kirkolle kipeä kohta. Palmu rohkaisee kirkkoa pohtimaan tapahtumia paitsi kirkon moniäänisyyden myös yhteisen syllisyyden näkökulmasta. Nykypäivän erityiskysymyksistä hän nostaa esiin kysymyksen hautaus-toimesta kirkon yhteiskunnallisena tehtävänä ja siihen liittyvästä kirkkoon kuulumattomienkin vainajien hautaan siunaamisesta.

Palmun mukaan huomisen kirkko on jäsenmäärältään nykykirkkoa pienempi ja sen taloudelliset mahdollisuudet ovat vähentyneet nykyisestä huomattavasti. Taloudellisesta muutoksesta seuraavat hallinnon keventäminen, kenties suurempien hallintoyksiköiden muodostaminen ja työntekijämäärän pieneneminen. Samalla huomisen kirkon sisäinen yhteys vahvistuu ja paikallinen toiminta korostuu. Erityiseen asemaan nousee jumalanpalvelus, jonka toteuttamiseen kaikki voivat osallis-